

się w bokobrody. Futro jest szarorude z brunatnymi cętkami. Ryś, jak większość kotów, ma nie najlepszy węch, obdarzony jest natomiast doskonałymi słuchem i wzrokiem. Zamieszkuje rozległe lasy ze starodrzewiem, obfitujące w złomy i wykroty. Doskonale wspina się na drzewa, prowadzi skryty, przeważnie nocny i, poza okresem godowym, samotny tryb życia. Na przełomie kwietnia i maja rysica koci się w ustronnym miejscu. Najczęściej pod wykrotem rodzi się 2-3, rzadziej 5, kociąt, które pozostają z matką do roku. Dojrzałość płciową rysie osiągają w drugim lub trzecim roku życia. Zwierzęta te polują głównie na osłabione sarny, cielęta jeleni, młode dziki, prąctwo oraz gryzonie. W regionie żyje kilkadziesiąt tych pięknych drapieżników.

Łoś, największy przedstawiciel jeleniowatych, już w rezultacie I wojny światowej poniósł ogromne straty w swej populacji. Ponowną klęskę przyniosła II wojna światowa. Aby nie dopuścić do całkowitego wyginięcia tych zwierząt, objęto je w 1952 ochroną gatunkową, a ich główną ostoję, Czerwone Bagno k. Rajrodu, uznano za rezerwat przyrody. Ochrona przyniosła pożądany skutek, losi znacznie przybyło i od 1967 rozpoczęto nawet polowania na nie. W 1981 żyło w Polsce ok. 6200 losi. W wyniku silnej redukcji, rozpoczętej na początku lat 90., liczebność losi gwałtownie spadła i w 1999 było zaledwie 1500 osobników.

Długość ciała tych zwierząt wynosi 250-270 cm, wysokość w kłębie 170-185 cm. Ciężar samca-byka dochodzi do 480 kg, samicy, zwanej kłepą, do 380 kg. Głowa byka jest uzbrojona w potężne poroże. Silne byki mają szerokie poroże w kształcie łopat, stąd nazwa – łopatacze. Byki noszące poroża w kształcie wąskich rosoch są zwane badylarzami. Poroże jest zrzucane na początku zimy i co roku odtwarzane. Suki (sierść) losia jest szarobrunatna, głowa, grzywa i grzbiet przybierają odcień ciemniejszy. Pod gardzielą występuje okryta długim włosiem narośl skórna, zwana brodą. „Brodę” mają zarówno byki, jak i kłepy, a także zaznacza się ona u cieląt, zwanych loszakami.

Łoś jest mieszkańcem rozległych lasów nizinnych, w których oprócz bagien, torfowisk, rozlewisk rzecznych i podmokłych śródleśnych łąk występują drzewostany rosnące na wzniesieniach. Lato spędza zwykle na torfowiskach porośniętych krzewami wierzb, olchami i brzożami. Na zimę przenosi się na bardziej suche tereny, pokryte młodnikami, zaroślami i gęsto podszytymi starodrzewami. Wtedy też kłepy i młodzię łączą się w chmary, złożone z kilku, a nawet kilkunastu osobników. Łoś doskonale pływa, podczas upałów lubi stać lub zanurzać się w wodzie, aby chronić się przed dokuczliwymi owadami, a także dla ochłody. Na przełomie kwietnia i maja kłępa cieli się w trudno dostępnym miejscu, rodząc 1-2 loszaki, wyjątkowo 3. W czwartym miesiącu życia cielęta ważą już 130-140 kg. Dojrzałość płciową osiągają w trzecim roku życia, w warunkach niewoli dożywają 20, a nawet 25 lat. Latem losie żywią się trawami, roślinnością bagienną i wodną,

zjadają też liście drzew i krzewów, zimą zaś jedzą młode pędy, gałązki, korę wielu drzew oraz mchy i porosty. Wrogami naturalnymi losia są jedynie wilki, z tym że ofiarą tych drapieżników padają tylko cielęta i osobniki osłabione.

PARKI KRAJOBRAZOWE

Brodnicki Park Krajobrazowy położony jest na pograniczu województw kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego. W województwie warmińsko-mazurskim znajduje się niewielki, pn.-wsch. fragment Parku, obejmujący tereny leśne i dwa duże jeziora: Wielkie Partęczyny i Łąkorz. Park został utworzony w 1985 i w jego skład wchodzi obszary położone w obrębie gmin: Biskupiec Pomorski, Jabłonowo Pomorskie, Bobrowo, Kurzętnik, Zbiczno, Brodnica. Powierzchnia Parku wynosi 10 462 ha, strefy ochronnej zaś 11 778 ha. Brodnicki Park Krajobrazowy obejmuje swymi granicami centralny, najcenniejszy pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, fragment Pojezierza Brodnickiego. Dominuje tu młody, bardzo zróżnicowany krajobraz polodowcowy, odznaczający się obecnością wielu form geomorfologicznych, takich jak: rynny polodowcowe, ciągi moren czolowych, równiny sandrowe,

Kłępa (*Alces alces*) z loszakiem

kemy i ozy. Sieć wodną Parku tworzy 58 jezior o powierzchni powyżej 1 ha (największe to Wielkie Partęczyny 323,9 ha, Sosno 187,8 ha, Łąkorz 161,8 ha), liczne rzeczki, strumienie, bagienka i torfowiska. Osią hydrograficzną Parku jest rzeka Skarlanka. Jeziora mają w większości charakter rynnowy, są ze sobą połączone, tworząc wspaniałe warunki do uprawiania turystyki. Łącznie wody powierzchniowe zajmują 8,5% powierzchni Parku.

Ponad 40% powierzchni pokrywają lasy. W większości są to różne postacie borów mieszanych, ale część powierzchni zajmują też lasy liściaste, w tym grądy, olsy i niewielkie fragmenty łągów. Następnym różnorodności biotopów jest bogactwo świata roślin. Florę naczyniową (rośliny kwiatowe i paprotniki) szacuje się na ok. 950 gatunków. Jest wśród nich wiele rzadkości i osobliwości, jak np. arnika górską, bażyna czarna, zimozioł północny, żurawina drobnolistkowa, storczyk obuwik, kłoc wiechowata, widlak wroniec.

Podobnie bogaty jest świat zwierząt. Stwierdzono występowanie 25 gatunków ryb. Spośród płazów i gadów na szczególną uwagę zasługuje największy płaz bezogonowy Europy – żaba śmieszka, stwierdzona w większych jeziorach, oraz wąż zaskroniec, reprezentowany tu szczególnie licznie. Spośród ptaków na uwagę zasługują: bocian czarny, bielik, kania rdzawa, żuraw, trzczyk nurogęś, gągól.

W celu ochrony najcenniejszych walorów przyrodniczych utworzono siedem rezerwatów przyrody, spośród których dwa („Żurawie Bagno” i „Wyspa na Jeziorze Wielkie Partęczyny”) położone są na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Ponadto znajduje się tu 10 pomników przyrody, w tym jedna pomnikowa aleja i cztery grupy drzew.

Cennym uzupełnieniem walorów krajobrazowych i przyrodniczych są zabytki kultury materialnej, wśród nich: pięć grodzisk wczesnośredniowiecznych, dwanaście obiektów tradycyjnego budownictwa wiejskiego z XVIII i XIX w., obiekty sakralne, zespoły parkowo-palacowe.

Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy położony jest na pograniczu trzech województw: pomorsko-kujawskiego, warmińsko-mazurskiego i mazowieckiego. W granicach województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się pn.-wsch. część Parku, stanowiąca tereny gminy Lidzbark Welski. Powierzchnia wynosi 18 966 ha, a otuliny 12 207 ha. Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy odznacza się szczególnymi walorami krajobrazowymi. Silnie zróżnicowana i bogata rzeźba krajobrazu to efekt nagromadzenia się licznych form geomorfologicznych, takich jak: wzgórza i równiny morenowe, kemy, drumliny, łozy, równiny sandrowe i rynny polodowcowe. Osią hydrograficzną Parku jest rzeka Brynica, której pewne odcinki i dopływy mają charakter niemal górski. Sieć wodną uzupełnia 37 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, liczne bagienka, torfowiska, strumienie i źródlika.

Lasy pokrywające 70% powierzchni Parku są bardzo zróżnicowane. W pn., wysoczyznowej części są to głównie grądy, w części środkowej

zaznacza się większy udział lasów mieszanych, ubogie sandry natomiast, w części pd., porośnięte są przez bory sosnowe.

Badania florystyczne wykazały obecność ok. 900 gatunków roślin naczyniowych i paprotników. Wiele z nich to gatunki rzadkie i objęte ochroną, np. gwiazdnica grubolistna, czosnek niedźwiedzi, kłoc wiechowata, arnika górską, fiołek torfowy.

Podobnie bogato reprezentowana jest fauna, zwłaszcza ptaki. Występują tu trzasy nurogęsi, gągoly, bociany czarne, żurawie, zimorodki, a w okresie jesienno-zimowym także pluszcze. Spośród ssaków warto wymienić związane z wodami bobry i wydry.

Na terenie Parku utworzono sześć rezerwatów, z których dwa („Jar Brynicy” i „Klonowo”) znajdują się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, oraz 25 pomników przyrody. Najbardziej znanym jest rosnący w sąsiedztwie rezerwatu Jar Brynicy – Dąb Rzeczypospolitej; drzewo to mierzy ok. 32 m wysokości, 596 cm obwodu, a jego wiek ocenia się na ok. 400 lat.

Uzupełnieniem walorów przyrodniczych są zabytki kultury materialnej, w tym tradycyjne budownictwo wiejskie, zabytkowe obiekty budownictwa wodnego, grodziska i obiekty sakralne.

Mazurski Park Krajobrazowy został utworzony w 1977. W jego granicach znajduje się rozległy obszar położony pomiędzy Mrągowem, Mikołajkami, Orzyszem, Piszem, Rucianem-Nidą, Zgonem i Pieckami. Powierzchnia Parku wynosi ok. 50 000 ha, otuliny zaś blisko 20 000 ha. Należy on do największych parków krajobrazowych w Polsce. W jego obrębie znajduje się m.in. największe polskie jezioro, Śniardwy, oraz rozległe lasy Puszy Piskiej, położone na pd. i zach. od niego.

Jest to jeden z najbogatszych i najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym obszarów Pojezierza Mazurskiego. Na terenie Parku dominuje młody krajobraz polodowcowy, utworzony przez dwie odmienne formy geomorfologiczne, tj. rozciągające się w częściach pn. i zach. silnie pagórkowate obszary moreny czołowej oraz przylegające doń od pd. rozległe sandry. Na terenie Parku znajduje się 60 jezior o powierzchni przekraczającej 1 ha; do większych, oprócz wymienionych wcześniej Śniardw, należą: Beldany, Mokre, Zdrużno, Warnołty, Nawiady, Inulec, Jegocin. Osią wodną Parku jest rzeka Krutynia, uznawana za jeden z najciekawszych szlaków kajakowych w Polsce.

Bogactwo lasów, bagien, torfowisk, jezior i cieków wodnych sprzyja występowaniu wielu gatunków roślin i zwierząt. Botanicy wykryli tu obecność ok. 850 gatunków roślin naczyniowych. Niektóre z nich są niezwykle rzadkie, np. chamedafne północna, mieczyk dachówkowy, dzwoniecznik wonny, wielosil błękitny, kosaciec syberyjski, storczyk obuwik. Bardzo ciekawe są lasy porastające teren Parku. Żywną część morenową tworzą w dużej części grądy z lipą, grabem i dębem, a na terenach sandrowych dominują bory mieszane świeże z sosną i świerkiem.

Bogaty świat zwierząt w szczególny sposób reprezentowany jest przez ptaki. Gniazdują tu orły bieliki, rybołowy, orliki krzykliwe, puchacze, żurawie, kaczki helmiatki, trzcze nurogęsi. Spośród ssaków na uwagę zasługują: wilki, losie, wydry, borsuki, bobry. Osobliwością jest, żyjące w staniu dzikim, na półwyspie Popielno, stado koników polskich typu tarpan.

Na terenie Parku utworzono jedenaście rezerwatów przyrody: „Jezioro Lisunie”, „Zakręt”, „Królewska Sosna”, „Czapliisko Ławny Laszek”, „Strzałowo”, „Jezioro Warnolty”, „Łuknajno”, „Czapliniec”, „Pierwos”, „Krutynia” i „Krutynia Dolna”.

Spośród wielu zabytków kultury materialnej na szczególną uwagę zasługują obiekty sakralne: zespół klasztorny i drewniana cerkiew w Wojnowie, zbudowane przez staroobrzędowców, a także kościół ewangelicko-augsburski w Nawiadach z XV w. oraz kościół ewangelicki w Okartowie z XVIII w. W wielu wsiach zachowały się pojedyncze, drewniane chaty mazurskie o ciekawej architekturze.

Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego utworzony w 1993 położony jest na pograniczu województw warmińsko-mazurskiego i pomorskiego, na terenie gmin Iława, Susz, Zalewo i Stary Dzierżgoń. Powierzchnia Parku wynosi 25 045 ha, otuliny 18 038 ha. Park usytuowany jest w centralnej części Pojezierza Iławskiego, a w jego granicach znajduje się najdłuższe w kraju jezioro – Jeziorak (długość 27,5 km) i ciągnące się po zach. stronie Jezioraka rozległe kompleksy Lasów Iławskich.

Dominuje tu typowy krajobraz pojezierny, gdzie tereny morenowe, obfitujące w pagórki i zbiorniki wodne, sąsiadują z płaskimi obszarami sandrów pokrytych lasami. Tereny leśne zajmują łącznie 15 187 ha powierzchni. Na terenie Parku znajdują się 43 jeziora o łącznej powierzchni 6003 ha, z czego połowa przypada na Jeziorak. Inne większe jeziora to: Ewingi, Rucewo Wielkie, Gaudy, Januszewskie. Botanicy i fitosocjologowie wykryli występowanie 790 gatunków roślin naczyniowych oraz 66 zespołów roślinnych. Spośród wielu typów zespołów leśnych występujących na omawianym terenie na szczególną uwagę zasługują grądy, łągi olszowo-jesionowe i lasy bukowe, zwłaszcza zespół buczyny pomorskiej. Równie bogata jest fauna, a zwłaszcza świat ptaków. Warto wymienić ptaki drapieżne i wodno-blotne, np. orły bieliki, orliki krzykliwe, kanie rdzawe, kormorany, czaple, gęsi gęgawy, żurawie.

Na terenie Parku utworzono trzy rezerваты przyrody: „Gaudy”, „Czerwica” i „Jezioro Jasne”, oraz 41 pomników przyrody, spośród których najbardziej znanym jest „Aleja Sosnowa” w Szymbarku. Nieodłącznym walorem Parku są zabytki dziedzictwa kulturowego, w tym zabytki architektury sakralnej w Zalewie, Borecznie oraz Dobrzykach, fragmenty murów i baszt obronnych Zalewa, ruiny zamków w Szymbarku i Przezmarku, zespół pałacowy z XVIII w. w Kamieńcu oraz zespoły pałacowo-parkowe w Januszewie i Piotrkowie.

Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej został utworzony w 1998. Swymi granicami obejmuje polską część Puszczy Rominckiej wraz z jej

obrzeżami. Powierzchnia Parku wynosi 14 620 ha, strefy ochronnej zaś 8500 ha. Puszcza Romincka należy, pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, do najciekawszych zakątków Mazur. Dominują tu pagórkowate wysoczyzny morenowe, obfitujące w zagłębienia, wypełnione w większości torfowiskami. Najwyższy punkt na terenie Parku wznosi się na wysokość 281 m n.p.m. Główne ciekłki to rzeczki: Błędzianka, Błudzia i Zytkiejska Struga. Sieć wodną uzupełniają kilka jezior znajdujących się w strefie ochronnej, ponadto liczne torfowiska, bagna, strumienie oraz źródłiska. Osobliwością są tzw. torfowiska źródłiskowe.

Spośród zespołów leśnych, składających się na puszczańskie drzewostany, na uwagę zasługują, mające pn. wygląd bory świerkowy torfowcowy, mieszany sosnowo-świerkowy i las mieszany leszczynowo-świerkowy.

Flora Puszczy obfituje w wiele rzadkich okazów, jak np.: turzyca patagońska i szczwoli gorz pochwiasty, spotykane w Polsce tylko w górach i na krańcach pn.-wsch. Inne ciekawsze gatunki roślin, to m.in.: żurawina drobnolistkowa, bażyna czarna, pióropusznik strusi, wielosił błękitny, malina moroszka.

Również bogaty jest świat zwierząt. Wśród motyli na uwagę zasługują: niepylak mnemozyna, perłowiec wschodni, poklonnik osinowiec. Czyste i szybko płynące rzeczki zamieszkują lipienie i pstrągi potokowe. Bardzo ciekawa jest ornitofauna. Na terenie Puszczy Rominckiej żyją trzcze nurogęsi, rybołowy, orliki krzykliwe, bociany czarne, jarząbki, puchacze, dzięcioły białogrzbite i zielonosiwe. Puszcze licznie zasiedliły bobry; żyją tu 65 rodzin tych wielkich gryzoni; ponadto jelenie, losie, wilki, bardzo rzadkie obecnie rysie i wiele innych gatunków.

Na terenie Parku utworzono dotychczas pięć rezerwatów i kilka pomników przyrody. Zabytkami kultury materialnej są liczne kurhany, grodziska, cmentarze z okresu I i II wojny światowej. Szczególnie interesującymi obiektami sztuki inżynierskiej są, pochodzące z początków XX w., betonowe wiadukty kolejowe, zaprojektowane przez inżynierów włoskich. Największe spośród nich znajdują się nad Błędzianką k. miejscowości Stańczyki, mniejsze nad Jarką k. Borkun oraz nad Błudzią w Kiepojcach.

Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej utworzony w 1985 obejmuje pn., najwyższej wyniesione, fragmenty mezoregionu Wzniesienia Elbląskie oraz pd.-wsch. brzeg Zalewu Wiślanego. Park leży na terenie gmin: Elbląg, Tokmicko, Milejewo i Frombork. Jego powierzchnia wynosi 13 460 ha, a strefa ochronna 22 779 ha. Omawiany teren odznacza się wybitnymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi.

Mezoregion Wzniesienia Elbląskie jest falistą morenową wysoczyzną, wznoszącą się do 197 m n.p.m. i opadającą stromymi krawędziami ku Żuławom Wiślanym, Zalewowi Wiślanemu i Równinie Warmińskiej. Wysokości względne w najwyższych fragmentach, w okolicach Kadyń i Suchacza, sięgają nawet 100 m. Strefę krawędziową Wzniesień El-

blaskich urozmaicają liczne, głębokie wąwozy (do 60 m głębokości), które wskutek dużego, sięgającego 2‰ spadku, zostały wyłobione przez wody w gliniasto-piaszczystym podłożu. Do największych potoków spływających stromymi jarami należą: Stradanka, Kumiela ze Srebrnym Potokiem, Grabianka, Olszanka. Koryta potoków urozmaicają liczne glazy i kamienie wyplukane przez wodę.

Ponad 50% powierzchni Parku pokrywają lasy, które w większości stanowią drzewostany bukowe z domieszką dębu, lipy, klonu i jesionu. W strefie ochronnej Parku dominują użytki zielone.

Florę Parku reprezentuje wiele gatunków rzadkich i chronionych. Na szczególną uwagę zasługują: tojad dziobaty, żebrowiec górski, pióropusznik strusi, skrzyp olbrzymi.

Ornitofaunę reprezentują: bielik, trzmielojad, ohar, żuraw, gołąb siniak, zimorodek, pliszka górską. Spośród ssaków osobliwością jest pochodzący z Azji jelen sika, sprowadzony w połowie XIX w.

Na terenie Parku i jego obrzeżach utworzono trzy rezerваты przyrody „Kadyński Las”, „Buki Wysoczyzny Elbląskiej” i „Zatoka Elbląska”, i kilkanaście pomników przyrody. Najbardziej okazałym jest największy w kraju dąb, rosnący w Kadynach (Dąb im. Jana Bazyńskiego). Drzewo to liczy ok. 690 lat, ma 26 m wysokości i mierzy 993 cm w obwodzie.

Szczególnym atutem Parku są jego walory krajobrazowe. Z punktów widokowych, usytuowanych w strefie krawędziowej, rozpościerają się rozległe panoramy na Zalew Wiślany, Mierzeję Wiślaną oraz Żuławy.

Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich utworzony w 1994 położony jest w pd.-zach. części województwa warmińsko-mazurskiego, na terenie gmin Lubawa, Ostróda, Dąbrówno i Grunwald. Powierzchnia Parku wynosi 7782 ha, strefy ochronnej zaś 14 525 ha. Park obejmuje swymi granicami najwyższą, zach. część Garbu Lubawskiego, zwaną Wzgórzami Dylewskimi, z kulminacją – Górą Dylewską – wznoszącą się 312 m n.p.m.

Jest to jeden z najbardziej urozmaiconych, pod względem rzeźby, fragmentów Pojezierza Mazurskiego, będąc osobliwością w skali pn.-wsch. Polski. Wysokości bezwzględne przekraczają na ogół 200 m, a obok najwyższej – Dylewskiej Góry – wymienić można takie wzniesienia jak Górę Bukową (287 m n.p.m.) i Górę Francuską (283 m n.p.m.). Ten silnie wyniesiony obszar posiada swój mikroklimat, który w porównaniu z położonymi niżej terenami charakteryzuje się stosunkowo małą liczbą dni letnich, większą zaś dni mroźnych i przymrozkowych oraz dłuższym okresem zalegania pokrywy śniegowej.

Zróznicowana rzeźba terenu wpływa na duże bogactwo siedlisk, to z kolei decyduje o różnorodności szaty roślinnej. Na omawianym terenie wykryto 749 gatunków roślin naczyniowych i 92 gatunki mszaków. Szczególnie interesujące jest występowanie wielu gatunków roślin górskich i podgórszych, jak np. widlak wroniec, przetacznik górski, paprotnik kolczysty, cis pospolity, jawor. Powierzchnia lasów na terenie

Parku i jego otuliny wynosi łącznie 4461 ha. Dominują tu lasy liściaste – buczyny i grądy, ponadto dużą powierzchnię zajmują bory mieszane.

Równie bogata jest fauna Parku. Do ciekawszych gatunków należą orlik krzykliwy, trzmielojad, gołąb siniak, mucholówka mała, a wśród ssaków, introdukowany w połowie lat 80. XX w. muflon – jedyny w Europie gatunek dzikiej owcy.

Na obszarze Parku utworzono dotychczas trzy rezerваты przyrody: „Jeziro Francuskie”, „Dylewo” i częściowo „Rzeka Drwęca”, ponadto 17 pomników przyrody (okazale drzewa, grupy drzew, glazy narzutowe).

Ważnym elementem Parku i jego otuliny są zabytki kultury materialnej, objęte ochroną konserwatorską. Należą do nich: zespoły pałacowo-dworskie w Klonowie, Zajączkach i Lipowie, 16 zabytkowych parków podworskich, 20 zabytkowych cmentarzy oraz 6 stanowisk archeologicznych (głównie grodziska i kurhany).

Welski Park Krajobrazowy utworzono 18 XII 1995. Park położony jest w pd.-zach. części województwa warmińsko-mazurskiego, na terenie gmin Lidzbark Welski, Rybno, Płońnica i Grodziczno. Powierzchnia Parku wraz z otuliną wynosi ponad 24 000 ha.

Główną ideą jego utworzenia była ochrona niezwykle interesującej doliny rzeki Wel wraz z przylegającymi kompleksami leśnymi, licznymi torfowiskami, terenami podmokłymi i 16 jeziorami. Ten bardzo zróżnicowany pod względem geomorfologicznym teren jest miejscem występowania wielu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, wśród nich m.in. brzozy niskiej, skalnicy torfowiskowej, wielosilu błękitnego, arniki górskiej. Bogaty jest również świat zwierząt. Dotychczas stwierdzono obecność 201 gatunków ptaków (lęgowych i przelotnych), 31 gatunków ssaków (w tym bóbr i wydra), 31 gatunków ryb (wśród nich pstrąg potokowy i troć). Na omawianym terenie znajdują się trzy rezerваты przyrody: „Czapliniec Werski” – 14,94 ha, „Ostrów Tarczyński” – 105,58 ha i „Bagno Koziana” – 54,85 ha, oraz 20 pomników przyrody i kilka użytków ekologicznych.

REZERWATY

Nie sposób omówić tu dokładnie wszystkie rezerваты Warmii i Mazur, dlatego obszerniejsze opisy dotyczą jedynie tych, które uzyskały rangę międzynarodową, a więc „Jeziro Karaś”, „Jeziro Łuknajno”, „Jeziro Siedmiu Wysp” (jeziro Oświn). Pozostałym rezerwatom poświęcono krótkie charakterystyki.

Poniżej przedstawiono zestawienie rezerwatów, przypominając jednocześnie, że na przehywanie w nich należy uzyskać zezwolenie wojewódzkiego konserwatora przyrody.

„Jeziro Karaś”, rezerwat wpisany na listę Konwencji Ramsar, zajmuje powierzchnię blisko 816 ha. Leży na granicy województwa